

A NÉP BARÁTJA

(36. Rőpiv.)

BÁTHORYS ÁNDORTÓL.

Kedves Polgártársaim!

Ritkán van oly plétykaság, melyben némi kis igaz ne rejlenék.

Közelebb emlitem a *Patrie* tudósítása nyomán, miszerint a francziák császára Grammont herceget küldé Bécsbe avoggett, hogy ez a velencei kérdés eszmóját alkudozás folytán békés uton oldaná meg. Alig kapott e hír szárnyra, legott utána iramodtak a keményebbnél keményebb czáfolatok a lapok hasábjain, hogy ez alaptalan hirt elfojthassák. Így a hivatalos bécsi ujság az egészet merő rágalomnak szélből kapott plétykaságnak tartja. A *P a y s* szintén így beszél, a *Patrie* erre vonatkozó újabb cikke pedig olyanformán hangzik, hogy ámbátor még az alkudozásnak helye sem volt, mindamellett Grammont herceg avégből küldetik Bécsbe, hogy ott a velencei kérdéshez vezető utat idejekorán egyengesse, simítsa, hogy g a z d u r a m annál jobb v á g á s o n haladhiasson annak idejében kitűzött célja felé. Más lapok pedig egészen más hurokat pengenek s Grammont helyébe herceg Mac-Mahont a magentaí hóst állítják nevezett alkudozásra kiszemeltnek lenni. Némely ujságok azonban e hirt is gyenge alapon állónak nyilatkoztatják, mert ilyesmi Ausztriát mélyen sértené s Francziáország e Mensikofja szerintök csak a békés megoldás szálait vágná ketté, mit pedig Napoleon talán nem akarna. Legalább még most nem. Különben említettek bármelyikének küldetése csak napoleoni játék lehet, miután a francziák császára meg van győződve afelől, hogy békés alku megkötése Velenczére nézve

nem fog sikerülni. Tehát a Pilátus szerepét játsza, hogy ha majdan kenyértörésre kerül a dolog, kezét mosva mondhassa: hiszen ő így, nem úgy akarta, sőt az előleges figyelmeztetést sem mulasztotta el; annalfogva mit tehet róla, ha a jóakarathól eredt tanács nem hallgattatott meg.

Egyébiránt szörnyü bajos is az olyan embernek hinni, ki minduntalan azon igyekszik, hogy a kisebbiket hogy tehesse luddá, kivált ha annak is elszáll a nesze, hogy amig ő Bécsben, megbizottja által a békés alkudozó szerepét viszi, addig Revel piemonti tábornokkal Párisban ugyancsak főzi a tervet egy földrázkódtató hadjáráthoz teendő készültek tárgyában. A római kérdés egyidőre háttérbe szorulván, most minden lap csak a velenceivel foglalkozik. Erre vonatkozólag Napoleon azon hiszenben látszik lenni, hogy legokosabb Olaszországnak magának intézni a támadást velence ellen, nehogy a többféle beavatkozás europai háborura szolgáltatasson alkalmat, melyet jelenleg mindenáron kerülni kell. Azonban ugy suba alatt olyanforma biztatást adhatott a piemonti kormánynak, hogy csak rohanja meg az őrzött konczot s ha elragadása nem sikerülne: ott lesz akkor majd ő is. Köztudomásu dolog pedig, hogy ahol ez a szörnyü ember megjelent: ott már fele sem tréfa.

Kossuth Lajosnak újabb rőpirata került világ elé, melyben a velencei kérdés megoldását sürgeti.

Az *Opinion* errenézve ugy nyilatkozik, hogy még nincs Olaszország hadserege annyira szervezve, hogy a háborut Ausztriával megkezdhesse, mert csak tavasszal töltetik be azon létszám, mely a csatázások megkezdéséhez szükségeltetik. A magyarokat pedig inti, hogy nehigyjenek némely szá-

badelvü pártok izgatásának, hanem tartsák magokat folytonosan úgy, mint azt eddig tevék, mert az idő előtti nyugtalankodás csak kárukra szolgálhatna.

Ily figyelmeztetésre ugyan jelenleg alig van szükség, mert a magyarnemzet épen nem oly együgyü, hogy csak úgy hü-belé-balázs módjára, homlokegyenest rohanjon a veszely torkába; hanem azzal vigasztalja magát: hogy a türelem, rózsát terem!

Külföldi ujdonságok.

* Gramont herczeg a francia kormány képviselőjekint csakugyan Bécsbe érkezett a Velence átadása iránt kezdendő alkudozások végett.

* A „Siécle“ czimü lap „Lengyel és Magyarország“ czimü következő érdekes cikkét közöl: „Lengyel és Magyarország még csendben vannak ugyan s öszintén ohajtják, hogy ez továbbra is úgy legyen; ámde nem nagy éleslátás kell, hogy észrevegyük, mikép mindkettő nyilt küzdelemre szorittatik. E küzdelmet a figyelmeztetések és intő tanácsadások halaszthatják ugyan, ámde meggátolni semmi sem lesz képes. Arra számítanak, mikép Lengyelország gyenge, ellenei pedig nagy számuak; továbbá, hogy Magyarország el van szigetelve s lefegyverezve, s ebből kiindulva úgy hiszik, hogy a forradalmat e két országban könnyen el lehet majd nyomni. Pedig csatlakoznak. E két nemzet, melyeknek függetlensége elkerülhetlenül szükséges a világbékére, az igaz, hogy gyenge, azonban el van készülve, ha nem is a győzelemre, de oly küzdelemre, melynek a történelemben nincs párja. Azt tanácsoljuk tehát az illető hatalmaknak, hogy vegyék jól fontolóro, mit tesznek, mielőtt kezöket e két nemzetre tennék.

Lengyelország sötét és vallásos elhatározása szilárd, ezt nem ölik meg sem most, sem soha, hiába gyözik le, hiába tizedelik meg, legyőzetése után is daczolni fog elnyomóival. Gyakran mondtuk, mikép egy népet nem lehet megölni. A kor, mint mindent, azt is elemésztheti, de erőszakos halál nem. A kiontott vér csak megtermékenyíti nemzetiségét, mit semmi erő nem képes elenyésztetni.

Igy áll a dolog Magyarországgal is. A magyar nemzet is elhatárza, hogy drágán adja el életét s az itt kiütött tűz rögtön elboritandja Velenczét is.

Miért nem akarják elhárítani e kettős bajt, e kettős küzdelmet, mely előbb-utóbb lángba borítja a világot. Miért nem igyekeznek máskép oldani meg a nehézségeket, mint a fegyver erejével?

Tegyük fel, hogy a küzdelem kitör: az illető kormányok győzelmük esetén épen ott fognak állani, hol most, annyi vérontás és pénzvesztegetés után. Győzelmük semmivel nem fogja előbbre vinni; száműzhetnek, megölhetnek két-három söt négy-százezer embert, de 15 milliót nem irhatnak ki. A legborzasztóbb legyőzetés után is Magyarország csak Magyarország marad s Lengyelország akkor is Lengyelország leend. De nem lehetséges-e az ellenkező eset is?

Hogy nem látják át s hogy nem igyekeznek a bajt megelőzni az illető kormányok. Tán összeütözik a törvénnyel, hogy Magyarországnak alkotmánya, önállósága és nemzeti szabadsága megadás-sék? (vagy meggyengül-e ezek által Ausztria? Vagy tán megerősödött 1849 után? Nem. A népek legyőzése mindig a győzőket gyengíti meg, anyagilag és erkölcsileg a győzők romlására szolgál. Ezt saját magunkon tapasztaltuk mi francziák, midőn kivihetetlen hódításokhoz fogtunk, az egész világ ellenünk fordult s legtöbbet az által vesztettünk, hogy a közvélemény is ellenünk fordult. Lengyel és Magyarország elnyelése lehetetlen Oroszország és Ausztriára nézve.

Midőn a rómaiak birodalmuk lételetét tovább akarták nyújtani, lemondtak arról, a mit meg nem védhetének, Germania, Gallia és Hispaniáról. Ausztria és Oroszország a rómaiakhoz hasonló helyzetben vannak. Az egyiknek vissza kell vonulnia keletről, a másiknak le kell mondania Olaszországról. Mindkettőt belzavarok és forradalmi mozgalmak marczongolják benn; hallgassák meg tehát tanácsainkat s mondjanak le arról, mi öket nem illeti, különben borzasztó küzdelem küszöbén állunk s Európa keserűen fogja megbühödni, hogy a vihart előre nem látta.“

Hazai hírek.

* A Szabolcsmegyei királyi biztos, Péchy László urat első, Jármay Menyhért urat másod alispánnak nevezvén ki. — mindkettő e megtiszteltetést illendően — visszautasította.

* Herczegprimás ő eminenciája, az ujonczozás tárgyában kanczeláriához intézett felirataért „legfelsőbb rosszalást” nyert.

* N-várad város tanácsa és tisztikara m. hó utolján lemondott.

* Az erdélyi főkormányzékhez az országgyűlési választó bizottmányok megalakítására vonatkozólag kanczellári rendelet érkezett. Az erdélyi országgyűlés is hihetőleg hamarabb oszlik, mint gyűl.

* A zágrábi országgyűlés f. hó 4-én tartott ismét gyűlést.

Igazságszolgáltatás 1566-ban.

— Emlék-kép Debreczen multjából. —

(Vége.)

III.

Soha Agatha asszonynak nyugtalanabb éje nem volt, mert átlátta azon szavak igazságát, hogy „minden jónak meg kell egyszer az árát adni.” Sokat hanykolódott ágyában, azon gyötrellem miatt, mitevő legyen már most, hogy vén farkari férjét megengesztelhesse valamikép. De már késő volt, mert Zakalovics uram panaszt tett Duskás uramnál, ki az ily botránys dolgok felett kérelhetlenül s nyomban törvényt láttatott.

Alig sűtöttek be a nap első sugárai Agatha asszony hálószobája ablakán, midőn egyszerre erős kopogtatás hallatszék kívülről ajtaján.

Két drabont lépett be, kik a menyecskeknél röviden azt adák tudtára, hogy Duskás főbíró parancsolatjából legott öltözködjék s menjen velök a városházhoz.

A nép már ekkor értesülve volt a körülmények felől és sűrű csapatokban foglalt helyet a városház előtt, kíváncsilag várván e kellemetlenné vált ügy fejlődését. Reggel 7 órakor már együtt volt a tiszteletes tanács, törvényt látandók a vétkesek fejére.

A bírák asztalánál egy férfiú is ült ez alkalommal, ki Duskás uramnak épen jobbján foglalt helyet. E tisztelt férfiú Debreczen városának nagyhirű s köztiszteletben állott lelkipásztora, tiszteletes Mélius Péter uram volt.

— Eresztlessék be azon személy, — szölkás uram, dörgő hangján, az ajtónál parancsra

váro drabontok egyikéhez, ki a vett parancs után, gyorsan kívül termett, a nőt bevezetendő.

A gyönyörű menyecske, mint bűnbánó Magdaléna könyes szemmel lépe birái elé.

Duskás uram szinte lágyulni érzé szivét s félni kezdte, hogy birói tekintélye, ha lágyan viseli magát — csökken. Azért is hirtelen összeszedte magát s torkán egyet köszörülve imigyen nyitá meg az ülést, tiszteletes Mélius uram felé fordulván:

— Ime itt — amint bölesen láthatja kegyelme-tek, — egy asszonyi áffat vagyon, ki a szent házasság megfertőztetésében találódik bűnösnek. Ez illetén dolog tiszteletes uramat legközelebről érdekeli, annál fogva mondjon törvényt a tiszteletes tanács színe előtt: mit érdemel ezen személy, ki most az előadott vétkekben fogatott el?..

Tiszteletes Mélius uram élesen az arczára nézett a szép bűnösnek s beszédét fontos képpel következőleg kezdé:

— Jól tudja kegyelme-tek, hogy ha ékes ábrázatu József nem került volna, Pótifárné asszonyban sem támadtak volna fel a kísértetnek tüzes nyilai. Ha nem tudnám, hogy amidőn Zakalovics deák (igy nevezték kicsinylőleg a görögöket) fiatal neje-vel összekelvén, a tél a tavasszal szövetkezett, azt mondanám: e házasságtörő asszonyszemélynek halál a fejére. De tekintve azt, hogy ez istentől eltántorodott személy, voltaképen a bűnön nem, csak annak pitvarában, ölelgetőzésen kapódott: úgy gondolom egy esztendő elég lesz neki a hüvösön. Beleegyezék-e ebbe a tiszteletes tanács?

Mindnyájan egyhangulag mondák: be!e!

Még egyet kérdek kegyelme-tektől, szölkás uram, ismét tiszteletes Mélius uramhoz intézvén szavait; — mit érdemel a bűnös személy czimborája Nagy Márton, ki itt kívül várja az ítéletet?

Mélius uram rövid gondolkozás után imigy szölkás uramhoz:

— Éva — jól tudja kegyelme-tek — bűnösebb volt Ádámnál, mert ha a jónak és rosznak tudásának fájáról való gyümölcsöt vele meg nem kóstoltatja. talán soha sem ered bűnbe. De mivelhogy Nagy Márton gazda ő kegyelme is bűnben találódott: én azt hiszem, jó lesz, ha 12 vasárnapon a reggeli isteni tisztelet alkalmával, az urvacsorája kiszolgálta-

tásához való asztal előtt ekklézsiát fog követni. Mit mond ehhez a tiszteletes tanács?

— Okosan és bölcsen! hangoztaták mindnyájan egyszerre.

Az ítélet helyben hagyatván végrehajtatott s a szép asszony egy egész évig börtönben siratá tévesztett lépésének következményeit.

IV.

Nagy Márton gazda szintén kiszenvedte a reá nézve nem a legkellemesb ítéletet s hogy eszégyen rajta többször ne ismételődjék: jóba foglalta magát — s megházasodott.

Midőn Agatha asszony bűnhődési éve letelt, még egyszer a tanács elé vezettetett s szívére kötötte a tiszteletes tanács, hogy jövőre az erény ösvényén haladjon s elbocsáttatott.

A jegyzőkönyv erre vonatkozó része — mely maig is meg van a városi levéltárban, következőleg hangzik: „1556 5-ik Féria. Zakalovics Lőrinczné, Agatha asszony, a tömlöczből kibocsáttatván, megintetett, hogy ha valamikor valami bűnön, vagy fajtalanságon kaptik, rögtön minden törvény nélkül felakasztatik.“

A szép Agatha anyira szívére vette a dolgot, hogy ezentul a legjámborabb s legistenfélőbb asszony vált belőle s Zakalovics deáknak soha többé egy árva panasza sem volt reá, melyből kitetszik, hogy az igazságszolgáltatásnak meg lett a kellő eredménye.

Debreczeni színház.

A téli színi idény 1-ső bérlete nov. 1-jén „Szerelm és örökség“ című kétfelvonásos vigjátékkal kezdetett meg.

Szombaton nov. 2-an „II. Rákóczy Ferencz fogsága“ című eredeti dráma volt kitűzve, melynek eljátszása azonban a katonai hatóság által tiltatván, a „Falusiak“ című színmű vétegett elé.

Vasárnap nov. 3-án „Kérek kétpengőt kölcsön“ vigjáték 2 felv. Ez előadás alkalmával Timár volt az est hőse, Szárcsa tiszti irnok szerepében.

Hetfőn nov. 4-én „Nabukodonozor“ 4 szakaszos nagy komoly dalmű. Kik e szép műnek becsét jóelőadásuk által kiemelték: Mezey a czimszereplő és Baráthy (Zachariás) voltak. Közönség közép számmal. Helyén látom egyszersemind ezuttal megjegyezni, hogy a páholyok feletti lámpák rendesen előadás alatt kialusznak. Amellett, hogy ily módon a színai alakoknak a közönségre gyakorlandott illusioja csekélyebb mérvű, azonkívül a lámpák kialvásakor támadni szokott büz, még a kevésbé finnyás orra is kellemetlen hatást gyakorol. Szükséges tehát, hogy a lámpavilágításra kissé nagyobb figyelem fordíttassék.

Kedd nov. 5-én adatott „A neslei torony, vagy a bűn és büntetése“ 5 felv. Dumastól. Az előadások ellen mikifogás sem lehetett, ellenben a szöveget illetőleg igen sok volna.

Hetfőn nov. 11-én Baráthy Sándor javára „Tell Vilmos“ fog adatni.

T. olvasóim!

E mostoha idő szűtte viszonyok közt, e röpirvemet egy időre felfüggeszteni kénytelen lévén: azon hozzáadással tudatom ezt, hogy nemsokára a megkívántató engedély mellett, rendszeres időszaki közlönyt bocsátok t. polgártársaim elé.

Azon nagyérdemű olvasóimnak pedig, kik röpirvemre előfizetni kegyeskedtek, addig is az által vélek eleget tenni: ha a befizetett összeghez mért aránylagos, sőt nagyobb értékű könyvvel nyújtok kárpótlást.

Egyébiránt fogadja a t. olvasó közönség hálámat

A viszont találkozásig a jobb jövőben.

B. S.

Ara 5 kr.

Debreczen 1861. Nyomatott a város könyvnyomdájában.

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
867/1851 gyarapodási naplósám.